

Videoneuvottelut osana Euroopan sähköistä oikeutta

FI

2009

VIDEONEUVOTTELUT OSANA EUROOPAN SÄHKÖISTÄ OIKEUTTA KESKEISET SEIKAT VIDEONEUVOTTELUJEN KÄYTÖSTÄ RAJATYLITTÄVISSÄ OIKEUDENKÄYNNEISSÄ

Ohjekirjasessa kuvataan rajatylittävissä oikeudenkäynneissä käytettävien videoneuvottelujen mahdollisuuksia, teknisiä peruskysymyksiä sekä hyviä käytäntöjä. (Ohjekirjasen sisältö perustuu pääasiassa Oppaaseen videoneuvottelujen käytöstä rajatylittävissä oikeudenkäynneissä.)

J V S T I T I A

Oikeudellinen huomautus

Tämä esite on neuvoston pääsihteeristön laatima, eikä sen sisältö sido oikeudellisesti Euroopan unionia tai jäsenvaltioita.

Lisätietoja saa Yleisötiedotus-yksiköltä, pääosasto F, osoitteesta:

Neuvoston pääsihteeristö

Rue de la Loi 175

B-1048 Bruxelles

Faksi: +32 (0)2 281 49 77

Internet: www.consilium.europa.eu/infopublic

*Europe Direct -palvelu auttaa sinua löytämään
vastaukset EU:hun liittyviin kysymyksiisi*

Yhteinen maksuton palvelunumero (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Jotkin matkapuhelinoperaattorit eivät salli pääsyä
00 800 -alkuisiin numeroihin, tai niistä voidaan laskuttaa.

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista löytyy
internetin Europa-palvelimelta osoitteessa www.europa.eu.

Luettelointitiedot ovat julkaisun lopussa

ISBN 978-92-824-2512-1

doi:10.2860/38126

© Euroopan yhteisöt, 2009

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde
mainitaan.

Printed in Belgium

PAINETTU KLOORIVALKAISEMATTOMALLE PAPERILLE

J V S T I T I A

SISÄLLYS

MIKSI VIDEONEUVOTTELUA KÄYTETÄÄN OIKEUDENKÄYNNISSÄ?	5
VIDEONEUVOTTELUJEN PUITTEET	9
VIDEONEUVOTTELUN KÄYTTÖ TÄLLÄ HETKELLÄ	13
ERÄITÄ HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ	23
TYYPILLISIÄ VIDEONEUVOTTELUTILANTEITA	27
RAJATYLITTÄVÄ VIDEONEUVOTTELU – KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA	31
HYÖDYLLISTÄ LISÄTIETOA	37

MIKSI VIDEONEUVOTTELUA KÄYTETÄÄN OIKEUDENKÄYNNEISSÄ?

Videoneuvottelut ovat tehokas väline, jolla voidaan helpottaa ja nopeuttaa rajatylittäviä menettelyjä ja vähentää niiden kustannuksia. Videoneuvottelu voi olla Euroopan sähköisen oikeuden yhteydessä uusi toimintamalli, mutta kansallisella tasolla se on jo olemassa ja laajalti käytetty, ja sitä voidaan kehittää edelleen Euroopan tasolla olennaisena osana sähköisen oikeudenkäytön portaalia.

Tämän ohjekirjasen tarkoituksena on:

- edistää videoneuvottelujärjestelmien käyttöä sekä rajatylittävissä että kansallisissa oikeudellisissa menettelyissä
- havainnollistaa videoneuvottelujen mahdollisuuksia ja teknisiä perustietoja sekä sitä, miten videoneuvotteluja voidaan käyttää oikeudenkäynneissä
- välittää tietoa videoneuvotteluja jo käyttävien EU:n jäsenvaltioiden hyvistä käytännöistä ja kokemuksista
- jakaa käytettävissä olevaa tietoa videoneuvotteluista EU:ssa sekä
- rohkaista tuomareita, syyttäjiä, lakimiehiä, muita oikeusalan toimijoita ja päätöksentekijöitä harkitsemaan videoneuvottelujärjestelmien käyttöönottoa ja käyttöä kansallisissa ja rajatylittävissä menettelyissä.

Videoneuvottelu on erilaisten interaktiivisten televiestintäteknologioiden yhdistelmä, joka mahdollistaa kahden tai useamman paikan välisen samanaikaisen vuorovaikutuksen kuvan ja äänen kaksisuuntaisen siirron avulla.¹

1) Englanninkielinen määritelmä:
Ks. <http://en.wikipedia.org/wiki/Videoconferencing>

Tässä ohjekirjasessa käsitellään videoneuvottelun käyttöä oikeudenkäynneissä, ennen kaikkea tuomioistuimissa, joissa käytetään erillisiä tiloja (esimerkiksi todistajainhuonetta) tai muita menetelmiä (esimerkiksi liikkuvia tai kannettavia laitteita taikka studiota).

Neuvoston marraskuussa 2008 hyväksymässä Euroopan sähköisen oikeuden toimintasuunnitelmassa² todetaan, että jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten yhteydenpidon yksinkertaistaminen ja siihen kannustaminen on erityisen tärkeää (esimerkiksi videoneuvottelujen tai suojatun eurooppalaisen verkon välityksellä). Euroopan sähköisen oikeuden toimintasuunnitelmassa mainitaan "videokonferenssitekniikan käytön tehostaminen" yhdeksi hankkeista, joiden parissa tehtävää työtä olisi jatkettava vuosina 2009–2013.

2) EUVL C 75, 31.3.2009, s. 1.

VIDEONEUVOTTELUJEN PUITTEET

Oikeusperusta

Yhteisön voimassa olevaan lainsäädäntöön perustuvia mahdollisuuksia voitaisiin käyttää enemmän erityisesti todistajien, asiantuntijoiden tai uhrien kuulemiseen videoneuvottelun avulla, esimerkiksi seuraavien välineiden mukaisesti:

- yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (29.5.2000, 10 artikla)³
- neuvoston asetus (EY) jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa (N:o 1206/2001, 25.5.2001, 10 artiklan 4 kohta ja 17 artiklan 4 kohta)⁴
- neuvoston direktiivi rikoksen uhreille maksettavista korvauksista (2004/80/EY, 29.4.2004, 9 artiklan 1 kohta)⁵
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä (N:o 861/2007, 11.7.2007, 8 artikla ja 9 artiklan 1 kohta)⁶
- neuvoston puitepätös, tehty 15 päivänä maaliskuuta 2001, uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (2001/220/YOS, 15.3.2001, 11 artiklan 1 kohta)⁷.

Useimmissa EU:n jäsenvaltioissa useimpia näistä välineistä sovelletaan jo.

3) EYVL C 197, 12.7.2000, s. 24.

4) EYVL L 174, 27.6.2001, s. 1.

5) EUVL L 261, 6.8.2004, s. 15.

6) EUVL L 199, 31.7.2007, s. 1.

7) EYVL L 82, 22.3.2001, s. 1.

© Fotolia

VIDEONEUVOTTELUN KÄYTTÖ TÄLLÄ HETKELLÄ

© Wikimedia

© Euroopan unionin neuvosto

Nykyään on jo saatavilla jonkin verran tietoa rajatylittävän videoneuvottelun käytöstä rikos- tai riita-asioiden ja kauppaoikeudellisten asioiden oikeudenkäynneissä. On selvää, että videoneuvottelu voi olla hyödyllinen väline tällaisissa oikeudenkäynneissä. Videoneuvottelun tärkein käyttötarkoitus rajatylittävissä oikeudenkäynneissä on todisteiden vastaanottaminen. Videoneuvottelu on osoittautunut erityisen käteväksi asioissa, joissa on kuultava heikossa asemassa tai uhkausten kohteena olevia todistajia. Lisäksi asiantuntijoiden (esimerkiksi teknisen

rikostutkinnan tai lääketieteen asiantuntijoiden kuuleminen videoneuvottelun avulla on tehostanut resurssien käyttöä. Useissa maissa videoneuvottelu on myös osoittautunut käteväksi vaihtoehdoksi hallinnollisissa menettelyissä.

Lyhyt selvitys tähänastisista saavutuksista EU:ssa

EU:n tasolla on useita aloitteita, jotka koskevat videoneuvottelun käyttöä oikeudellisissa menettelyissä.

Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston⁸ internet-sivustolla on useimpien jäsenvaltioiden osalta tietoa videoneuvottelun käytöstä siviilioikeudellisissa asioissa kohdassa ”Todisteiden vastaanottaminen ja todistuskeinot” (kohta 7).

Rikosoikeuden alan Euroopan oikeudellisella verkostolla⁹ on erityinen Atlas-palvelu, joka auttaa videoneuvottelun mahdollisia käyttäjiä tarkistamaan, onko toisella tuomioistuimella käytössään tarvittava laitteisto.

Eurojust¹⁰ on käyttänyt videoneuvottelutekniikkaa menestyksellisesti monissa rajatylittävissä tutkimuksissa kahden viime vuoden aikana.

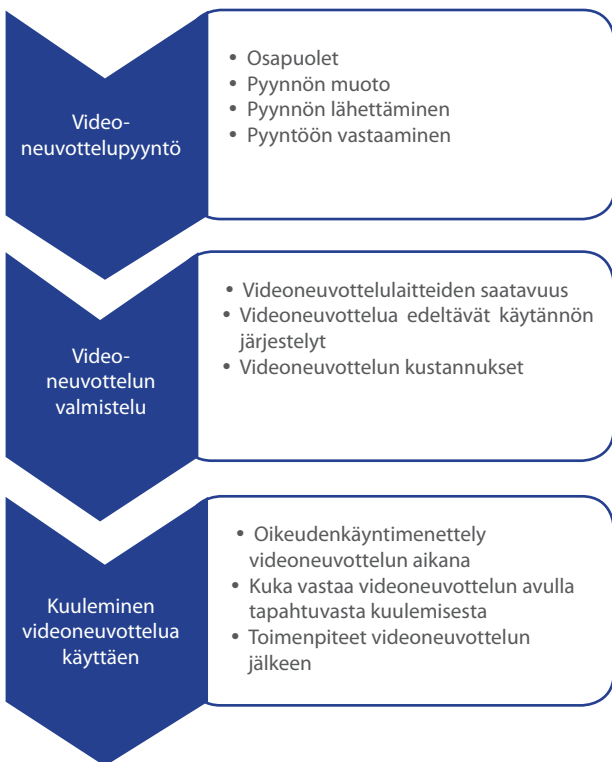
8) http://ec.europa.eu/civiljustice/index_en.htm

9) <http://www.ejn-crimjust.europa.eu/>

10) <http://www.eurofound.europa.eu/>

Videoneuvottelu käytännössä¹¹

Seuraavissa luvuissa selvitetään organisoinnin näkökulmasta tiettyjä rajatylittävään videoneuvotteluun liittyviä käytännön seikkoja.

11) Lisätietoja *Oppaassa videoneuvottelujen käytöstä rajatylittävissä oikeudenkäynneissä.*

Videoneuvottelua koskeva pyyntö

Videoneuvottelua koskeva pyyntö esitetään sekä yksityis- että rikosoikeudellisissa asioissa vakio-lomakkeella. Lomakkeita saa Euroopan oikeudellisten verkostojen internet-sivustolta¹².

Pyyntöön vastataan toisella vakiolomakkeella. Jos yksityisoikeudellisissa asioissa kyse on todisteiden vastaanottamista koskevan vuoden 2001 asetuksen 10–12 artiklan mukaisesta epäsuoraa todisteiden vastaanottamista koskevasta pyynnöstä, pyynnön vastaanottaneen toimivaltaisen tuomioistuimen on ilmoitettava pyynnön vastaanottamisesta seitsemän päivän kuluessa. Jos kyse on todisteiden välittömästä vastaanottamisesta (17 artikla), keskusyksikön tai toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava 30 päivän kuluessa pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, voidaan pyyntö hyväksyä. Rikosoikeudellisissa asioissa pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion on suostuttava videoneuvottelun avulla tapahtuvaan kuulemiseen edellyttäen, että videoneuvottelun käyttö ei ole sen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaista ja että sillä on kuulemisen edellyttämät tekniset välineet.

Videoneuvottelun järjestäminen

Kun pyyntö on hyväksytty, voidaan aloittaa käytännön valmistelut. Rajatylittävien riita-asioiden ja kauppaoikeudellisten asioiden oikeudenkäyntien osalta heti kun pyynnön esittänyt ja vastaanottanut tuomioistuin ovat suostuneet todisteiden vastaanottamista koskevan vuoden 2001 asetuksen 10–12 artiklan mukaiseen pyyntöön, pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ottaa yhteyttä todis-

12) Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellinen verkosto
http://ec.europa.eu/civiljustice/index_en.htm
(Todisteiden vastaanottaminen ja todistuskeinot)
Rikosoikeuden alan Euroopan oikeudellinen verkosto
<http://www.ejn-crimjust.europa.eu/> (Mutual Legal Assistance)

tajaan sopivan paikan ja ajankohdan löytämiseksi kuulemista varten. Kun pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion keskuselin tai muu toimivaltainen viranomainen on hyväksynyt 17 artiklan mukaisen todisteiden välitöntä vastaanottamista koskevan pyynnön, pyynnön esittänyt tuomioistuin ilmoittaa todistajalle todisteiden vastaanottamispäivän, -ajan ja -paikan sekä osallistumisehdot. Rikosoikeudellisissa asioissa pyynnön esittäneen jäsenvaltion oikeusviranomainen kutsuu henkilön kuultavaksi oman lainsäädäntönsä mukaisesti. Tavasta, jolla henkilö kutsutaan tuomioistuimen kuultavaksi, säädetään kansallisessa lainsäädännössä.

Kuuleminen videoneuvottelun avulla

Tavoitteena on, että videoneuvottelun avulla pidettävän istunnon tulisi mahdollisimman pitkälle muistuttaa tavallista julkista käsittelyä, jossa todisteet vastaanotetaan. Mahdollisimman suuren hyödyn saamiseksi on otettava huomioon useat erot. Eräät seikat, jotka tavanomaisessa todisteiden vastaanottamistilanteessa ovat itsestään selviä, saavat videoneuvottelujen yhteydessä erilaisen ulottuvuuden: tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi sen varmistaminen, että todistaja ymmärtää videoneuvotteluun liittyvät käytännön järjestelyt ja tietää, mitä videoneuvottelun osapuolet ovat ja mitkä ovat heidän roolinsa.

Kun ulkomailla olevaa todistajaa kuullaan videoneuvottelujen välityksellä, on otettava huomioon mahdollinen aikaero. Todistajan, osapuolten, heidän edustajiensa ja tuomioistuimen olosuhteet on myös otettava huomioon.

Videoneuvottelujen osanottajien on otettava huomioon, että vaikka käytettäisiin kehittyneimpiä saatavilla olevia järjestelmiä, kuvan ja siihen liittyvän äänen vastaanoton välillä on hienoisia viiveitä. Jos tätä ei oteta tarpeeksi huomioon, saatetaan puhua todistajan päälle, kun tämän ääni saattaa kuulua

sekunnin murto-osan sen jälkeen, kun hän näyttää kuvassa jo lopettaneen puhumisen.

Todistajan kuulemisen etäpisteessä tulisi mahdollisimman tarkoin olla sen käytännön mukainen, jota noudatetaan todistajan ollessa läsnä oikeussalissa. Kuulemisen aikana todistajan on voitava nähdä kysymykset esittävä oikeudellinen edustaja ja myös kaikki muut henkilöt (toiset oikeudelliset edustajat tai tuomari), jotka esittävät hänen todistajanlausuntoaan koskevia huomautuksia.

Heikossa asemassa tai uhkausten kohteena olevien todistajien kannalta videoneuvottelut voidaan kokea keinona vähentää stressiä ja vaivaa, jota rasittava matka ulkomaiseen tuomioistuimeen voisi aiheuttaa. Kun todistajaa kuulee jokin ulkomainen tuomioistuin, erillinen todistajainhuone saattaa olla käytännöllisempi ratkaisu kuin oikeussali.

Vaikeus saada asiantuntijatodistajia paikalle on todettu yhdeksi viivytysten syyksi niin riita-asioissa (esimerkiksi lääketieteen asiantuntijat ja psykologit lasten huoltajuuteen ja hoitoon liittyvissä asioissa) kuin rikosasioissakin (esimerkiksi teknisen rikostutkinnan tai tietotekniikan asiantuntijat). Videoneuvottelulaitteiden käytön ansiosta tuomioistuimet voivat päättää joustavammin, milloin ja miten muiden jäsenvaltioiden asiantuntijatodistajia pyydetään todistamaan. Kun on tarkoitus kuulla asiantuntijatodistajia, näihin kannattaa ottaa yhteyttä ennen kuulemistä sen selvittämiseksi, millaisia teknisiä välineitä kuulemisen aikana saatetaan tarvita (asiakirjakamera, audio- tai videolaitteet jne.).

Tulkkien käytön osalta on myös kiinnitettävä huomiota siihen, pitäisikö tulkin olla pyynnön esittäneen tuomioistuimen paikallispisteessä vai etäpisteessä (tai jossain kolmannessa paikassa).

Rajatylyttävissä videoneuvotteluissa käytetään yleisimmin konsekutiivitulkkauksia. Simultaanitulkauksen käyttö on vaativampaa, koska silloin on käytettävä tulkkipoppeja, osallistujien on käytettävä kuulokkeita ja mikrofoneja on voitava ohjata täsmällisesti. On syytä korostaa, että tulkilla on oltava hyvä näköyhteys tulkattavaan henkilöön.

Joskus todistajanlausunnon aikana esitetään lisäasiakirjoja täysin asiaankuuluvasti. Asiakirjakamera on tällaisessa tapauksessa hyödyllinen. Asiakirjakamerasta ei kuitenkaan ole hyötyä, kun päämies ja lakimies haluavat keskustella esitetyistä asiakirjoista kahden kesken. Tällöin saattaa olla helpompi käyttää faksattua asiakirjaa. Jotta faksin käyttö sujuisi joustavasti, pyynnön esittäneen ja pyynnön vastaanottaneen viranomaisen kannattaa vaihtaa tarkat ja ajan tasalla olevat tiedot faksinumeroista ennen videoneuvottelun alkua.

Videoneuvottelut voidaan kenties pitkällä aikavälillä korvata yhteisillä asiakirja-arkistoilla tai -palvelimillä. Näitä mahdollisuuksia käytetään yhä enemmän tietojen vaihtoon, mutta oikeudellisessa yhteydessä on varmistettava erityisen huolellisesti, että tällaiset arkistot ovat suojattuja ja että niihin pääsevät vain kyseiseen asiaan liittyvät osapuolet, joilla on siihen valtuudet.

Videoneuvottelun tekniset näkökohdat

Videoneuvottelulaitteet ovat nykyään hyvin joustavia ja helppokäyttöisiä. Kaikkien laitteiston osien tulisi kuitenkin olla mahdollisimman pitkälle standardoituja samankaltaisten laitteiden ja samanlaisen konfiguraation pohjalta. Laitteiston käytön helpottamiseksi tulisi yrittää varmistaa, että laitteet on sijoitettu samalla tavoin kaikkiin eri tiloihin. Videoneuvottelulaitteet voivat olla joko asiakaskohtaisia

tai vakioratkaisuja, mutta niiden olisi täytettävä alan vähimmäisstandardit rajatylittävän yhteentoimivuuden helpottamiseksi. Yksittäisiä teknisiä standardeja käsitellään tarkemmin *Oppaassa videoneuvottelujen käytöstä rajatylittävissä oikeudenkäynneissä*.

- *Laitteiden sijainti:* Laitteet (erityisesti kamerat ja mikrofonit) on sijoitettava siten, että tarvitaan vain pieniä muutoksia tuomioistuimessa läsnä-olevien henkilöiden keskinäiseen sijoitteluun. Laitteet olisi sijoitettava siten, että kyseisessä oikeussalissa voidaan käsitellä muita asioita ilman videoneuvotteluja.
- *Ymmärrettävyys:* Puheen on aina oltava helposti ymmärrettävää. Sanoja ei saa kadota videoneuvottelujen aikana. Äänenlaadun tason tulee olla jatkuvaa, eikä ulkopuolisia häiriöitä tai rätinää saa ilmetä. Tietyt huulisynkronisointia koskevat vaatimukset (viive alle 0,15 sekuntia) on täytettävä. Lisäksi kaikua, taustahälyä sekä jälkikaiuntaa on häivyttävä mahdollisimman paljon.
- *Mikrofonit* olisi sijoitettava niin, että taustahäly ei aiheuta äänen muuntumia toisessa oikeussalissa. Jos käytetään tulkkausta, vain yksi mikrofoni saa olla kerrallaan päällä. Mikrofonien yhtäaikaista käyttöä aiheuttaa häiriöitä tulkkaukseen (erityisesti simultaanitulkkauksessa).

Liikkuva kalusto lisää joustavuutta

Liikkuvan kaluston lisälaitteistolla (näyttö + kamera + kaiutin + mikrofoni + lisävarusteet) voidaan helpottaa videoneuvottelun käyttöä todistajien kuulemisessa. Liikkuvaa kalustoa on helppo liikuttaa paikasta toiseen, ja sen käyttö on joustavaa. Liikkuva kalusto asettaa todennäköisesti enemmän rajoituksia kuin kiinteä kalusto (esim. samanaikaisesti kuvassa selvästi näkyviin saatavien henkilöiden määrän osalta). Liikkuvaa kalustoa voidaan käyttää tarvittaessa todistajien kuulemiseen erityisissä paikoissa, kuten vankiloissa tai sairaaloissa, ja myös laitteiston rikkouduttua kiinteän laitteiston väliaikaisena korvikkeena.

Yhteyden luominen – videoneuvottelujärjestelmän käyttö

Videoneuvottelujärjestelmän käytön tulee olla mahdollisimman helppoa ja yksinkertaista, ja siksi siihen pitäisi kuulua vain rajallinen määrä toimenpiteitä, esim. kameroiden ja mikrofonien käynnistäminen ja sammuttaminen, yhteyden luominen valikon kautta, asetusten määrittely sovellusvalikon kautta, yhteyden päättäminen sekä sisään- ja uloskirjautuminen. Yhteys luodaan yleensä kahden paikan välille. Joissain tapauksissa voi olla tarpeen luoda yhteys useamman kuin kahden paikan välille yhtäaikaaisesti. Yhteydet voidaan luoda kolmannen osapuolen yhdistimen kautta.

ERÄITÄ HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ

Videoneuvottelujen varausjärjestelmä – Itävalta

Itävalta on perustanut kansallisia tuomioistuimia varten keskitetyn varausjärjestelmän videoneuvotteluja varten. Kaikilla kansallisilla tuomioistuimilla on pääsy järjestelmään, ja sen avulla voi varata suoraan oikeussalin, jossa on videoneuvottelulaitteet.

Joustavat videoneuvottelut – Suomi

Suomi on alkanut asentaa erilaisia videoneuvottelulaitteita eri tarkoituksiin. Oikeuden istuntoja varten käytössä on täydellinen laitteisto, jonka kamerat ja näytöt perustuvat teräväpiirtotekniikkaan. Alustavia kuulusteluja varten kokoushuoneissa on erillinen laitteisto. Todistajien kuulemista varten käytössä on peruslaitteisto, johon kuuluu pääte, kamera ja mikrofoni. Esimerkiksi sosiaalikeskuksissa, sairaaloissa ja turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksissa tapahtuvaa liikkuvaa käyttöä varten käytettävissä on kannettava ratkaisu, johon sisältyy kannettava tietokone ohjelmistoinen sekä kamera.

Heikossa asemassa olevat todistajat – Yhdistynyt kuningaskunta

Yhdistyneessä kuningaskunnassa muutamiin uhrien tukitoimistoihin ja poliisilaitoksen tiloihin on asennettu etätodistajainhuoneen videoneuvotteluyhteydet, osana keskitetysti rahoitettuja kansallisia hankkeita.

Tulkkaus videoneuvotteluissa – Saksa

Videoneuvottelulaitteistoon on toisinaan sisällytetty simultaanitulkkauslaitteet, mikä mahdollistaa tulkkien käytön oikeudenkäynneissä, joissa useat vastaajat puhuvat vierasta kieltä. Myös hallinnollisissa oikeudenkäynneissä on käytetty tulkkeja videoneuvotteluyhteyksien avulla kustannusten vähentämiseksi.

Nopeampi menettely – Yhdistynyt kuningaskunta

Virtuaalituomioistuimen eli tuomioistuimen ja poliisiaseman välisen videoyhteyden ansiosta on yksinkertaisissa asioissa voitu suorittaa alustavat kuulustelut muutaman tunnin kuluessa syytteestä, ja sen avulla on mahdollista hoitaa useita alustavia kuulusteluja saman päivän aikana. Nopea käsittely on osoittautunut hyödylliseksi perheväkivaltatapauksissa, ja monien uhrien ja todistajien uskotaan saavan parempaa palvelua.

Lisää hyviä käytäntöjä

Hyviä käytäntöjä ja myönteisiä kokemuksia videoneuvottelujärjestelmien käytöstä oikeudenkäynneissä kerätään jatkuvasti, ja niitä on tarkoitus esitellä tämän ohjekirjasen tulevissa tarkistetuissa versioissa sekä tuomioistuimille ja oikeusalan toimijoille tarkoitetussa *Oppaassa videoneuvottelujen käytöstä rajatylittävissä oikeudenkäynneissä*.

TYYPILLISIÄ VIDEONEUVOTTELUTILANTEITA

Todistajien kuuleminen

Anne on nähnyt rikoksen, ja tuomioistuin on kutsunut hänet todistamaan asiassa epäiltyä vastaan.

Vaikka tapaus ei koskenut Annea henkilökohtaisesti, se kuitenkin järkytti häntä syvästi ja häntä hoidetaan parhaillaan psykiatrisessa sairaalassa. Annen lääkäri on ollut sitä mieltä, että Annea ei tulisi asettaa alttiiksi matkan rasituksille ja vastustanut jyrkästi sitä, että Annen olisi esiinnyttävä oikeudessa ja erityisesti syytetyn läsnä ollessa.

J V S T I T I A

Koska kyseisellä psykiatrisella sairaalalla on jo asianmukaiset videoneuvottelulaitteet, tuomioistuimien suostui järjestämään videoneuvottelutunnon ja nimesi tutkintatuomarin, jonka on määrä olla paikalla. Näin Annea voidaan kuulla tutussa ympäristössä, eikä hänen tarvitse matkustaa.

Tuomioistuimen, jossa oikeudenkäynti pidetään, ja etäpisteen, jossa todistaja on, välille luodaan suora audiovisuaalinen yhteys ainoastaan Annen todistajanlausunnon ajaksi, ja koska molemmissa paikoissa oli jo tarvittavat laitteet, kokonaiskustannukset jäävät pieniksi.

Asiantuntijan kuuleminen

Tohtori Abraham Knowall on genetiikan asiantuntija, joka on kutsuttu antamaan näyttöä koskeva asiantuntijalausuntonsa kahdessa rikosasiassa. Ongelma kuitenkin on, että hän asuu Dublinissa Irlannissa, ja oikeudenkäynnit pidetään Berliinissä Saksassa ja Ljubljanaassa Sloveniassa. Asiaa mutkistaa vielä se, että sopivin ajankohta kummankin asian käsittelylle on samana päivänä: Berliinissä lausunto pitäisi antaa aamupäivällä ja Ljubljanaassa samana päivänä ilta-päivällä.

Videoneuvottelun ansiosta tohtori Knowall voi olla kolmessa paikassa yhtä aikaa, mutta hän joutuu matkustamaan ainoastaan Dublinin keskustaan, sillä tuomioistuin sijaitsee vain muutaman kilometrin päässä hänen kotoaan.

Knowall saapuu tasan kello 8.45 Dublinin tuomioistuimeen. Hänet viedään videoneuvotteluhuoneeseen, jossa hän tapaa paikallisen tuomarin. Kello

9.00 luodaan videoneuvotteluyhteys Berliinissä sijaitsevaan tuomioistuimeen, ja saksalaisen tuomarin lyhyen esittelyn jälkeen hänet kutsutaan päivän ensimmäiseksi todistajaksi. Kuuleminen ja sitä seurannut molempien oikeudellisten avustajien ristikuulustelu saadaan päätökseen noin kello 10.00, minkä jälkeen videoneuvotteluistunto voidaan lopettaa.

Knowall ja irlantilaistuomari voivat nyt käydä varhaisella lounaalla. Noin kello 11.45 Knowall ja tuomari ovat palanneet Dublinin tuomioistuimeen, ja videoneuvotteluyhteys voidaan nyt luoda Ljubljanan tuomioistuimeen, jossa Knowallin on määrä antaa toinen asiantuntijalausunto rikosasiassa.

Ljubljanan tuomioistuimessa pidettävän ristikuulustelun aikana vastaajan oikeudellinen avustaja esittää todisteeksi asiakirjan, jota ei ole esitetty aiemmin Knowallille ja joka ei ole saatavilla Dublinissa.

Kuulemisen jälkeen Knowall voi palata laboratorioonsa ja töiden pariin, sillä videoneuvottelun ansiosta hänen ei ole tarvinnut tehdä useiden päivien matkaa Dublinista Berliiniin ja sieltä Ljubljanaan ja takaisin Dubliniin vain ollakseen yhden tunnin Berliinin ja toisen tunnin Ljubljanan tuomioistuimessa.

RAJATYLITTÄVÄ VIDEONEUVOTTELU – KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

- 1) *Voidaanko videoneuvottelua käyttää kaikkien EU:n jäsenvaltioiden välillä?*

Voidaan. Käytännössä useimmat EU:n jäsenvaltiot ovat panneet täytäntöön rikos- ja riita-asioiden oikeudenkäyntejä koskevat oikeudelliset välineet.

- 2) *Voidaanko Euroopan unionin ulkopuolella olevien tuomioistuinten kanssa käydä videoneuvotteluja?*

Kyllä, jos se on oikeudellisesti mahdollista, jos tuomioistuimet suostuvat siihen ja jos niillä on tarvittavat laitteet.

- 3) *Onko videoneuvottelu tarjous, josta tuomioistuin ei voi kieltäytyä?*

On. Pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion on suostuttava videoneuvottelun käyttöön edellyttäen, että tällainen kuuleminen ei ole sen lainsäädännön perusperiaatteiden vastaista ja että sillä on tarvittavat tekniset valmiudet.

- 4) *Kuka vastaa videoneuvottelun kustannuksista?*

Yleensä pyynnön esittänyt jäsenvaltio voi korvata asiantuntijoiden ja tulkkien kulut sekä viestintäyhteyksien kustannukset pyynnön vastaanottaneelle jäsenvaltiolle.

- 5) *Onko tulkin sijainnista (paikallis- tai etäpiste) sääntöjä?*

Ei, mutta rikosasioissa tulkin olisi parasta olla samassa oikeussalissa kuin todistaja. Erityisesti silloin, kun syytettyä kuullaan videoneuvottelun avulla, tulkin olisi suositeltavaa olla samassa oikeussalissa kuin syytetty.

6) *Voidaanko videoneuvottelua koskeva pyyntö esittää puhelimitse?*

Ei, todisteiden vastaanottamista koskeva pyyntö esitetään vakiolomakkeella. Pyyntö voidaan lähettää postitse, faksilla (kaikille jäsenvaltioille) tai sähköpostilla (ei kaikille jäsenvaltiolle).

7) *Voiko todistaja puhua äidinkieltään?*

Kyllä, niin halutessaan. Tarvittaessa läsnä on tulkki.

8) *Kuka on vastuussa videoneuvottelun avulla tapahtuvasta kuulemisesta?*

Riita-asioiden oikeudenkäynneissä pyynnön esittäneen tuomioistuimen tuomari (poikkeuksena todisteiden välitön vastaanottaminen, jolloin vastuussa on pyynnön esittäneen tuomioistuimen tuomari). Rikosasioissa vastuussa on pyynnön esittäneen tuomioistuimen tuomari tai syyttäjä.

9) *Onko videoneuvottelun avulla tapahtuvan kuulemisen aikana mahdollista esittää paperimuotoisia asiakirjoja?*

On, jos käytetään asiakirjakameroita. Jos sellaisia ei ole saatavilla, paperilla olevia asiakirjoja on aina mahdollista vaihtaa faksilla. Tulevaisuudessa asiakirjapalvelinten edistyneempi käyttö yleistyy.

- 10) *Voidaanko videoneuvottelun avulla tapahtuvaa kuulemistä järjestää muualla kuin oikeus-
salissa?*

Kyllä, esimerkiksi jos todistaja on vanki-
lassa, sairaalassa, tutkintavankeudessa tai
jos maan ainoat videoneuvottelulaitteet
ovat diplomaattiedustustossa.

- 11) *Onko tuomioistuinten välistä rajatylittävää
videoneuvottelua varten ostettava laitteet?*

Ei, laitteet voidaan järjestää paikalle kuule-
mista varten, jos pyynnön esittänyt ja vas-
taanottanut tuomioistuin suostuvat tähän.
Myös muiden instituutioiden laitteita voi-
daan käyttää.

- 12) *Tarvitaanko laitteiden käyttöön teknikkoa?*

Ei, tuomioistuimen virkailijat ja tuomarit voivat
käyttää laitteita, koska niissä on yleensä help-
pokäyttöinen kosketusnäyttö, kameroiden
asemat on määritelty ennalta jne.

- 13) *Onko videoneuvottelun avulla tapahtuva
kuuleminen tallennettava?*

Yleensä tarve tallentaa kuuleminen (ääni- ja/
tai videotallenteena) perustuu kansalliseen
lainsäädäntöön (oikeudenkäyntilaki jne.).

- 14) *Voidaanko heikossa asemassa tai uhkausten kohteena olevien todistajien henkilöllisyyttä suojella?*

Kyllä, esimerkiksi videoyhteys voidaan keskeyttää kuulemisen ajaksi tai todistajan kasvot voidaan kätkeä verhon avulla tai muulla tavalla.

- 15) *Mitkä ovat videoneuvottelun turvallisuusriskit?*

Riskit riippuvat tuomioistuimen tai muun videoneuvotteluun osallistuvan tahon infrastruktuurista. Mikäli videoneuvottelun käyttö rajoitetaan vain tiettyihin käyttäjiin, käytetään palomuurilla suojattuja ISDN-linjoja tai IP-osoitteita ja yhteys toiseen osapuoleen todennetaan, videoneuvotteluprosessi on riittävän valvottu ja turvallinen.

- 16) *Onko videoneuvotteluille muita vartenotettavia ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja?*

Valitettavasti ei ole.

HYÖDYLLISTÄ LISÄTIETOA

Tietoa rajatylittävästä videoneuvottelusta

Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudellinen verkosto:

http://ec.europa.eu/civiljustice/index_fi.htm
(linkkejä kohdassa "Todisteiden vastaanottaminen ja todistuskeinot")

Euroopan oikeudellinen verkosto:

<http://www.ejn-crimjust.europa.eu/>

(linkkejä kohdassa "Mutual Legal Assistance")

Studie zum Stand des Einsatzes von Informations- und Kommunikationstechnologien (luK) in der Justiz der EU-Mitgliedstaaten. Report by Europäische EDV-Akademie des Rechts gGmbH – European Academy of eJustice, May 2007. Saatavilla osoitteesta: info@eeear.eu

Selvityksiä oikeudellisesta yhteistyöstä siviili- ja kaup-
paoikeuden alalla: [http://ec.europa.eu/justice_home/
doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm](http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm)

Study on the application of Council Regulation (EC) N°1206/2001, on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matter: [http://ec.europa.eu/
justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm](http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm)

Videoconferencing in Criminal Proceedings: Legal and Empirical Issues and Directions for Research (Article by Molly Treadway Johnson and Elizabeth C. Wiggins, in LAW & POLICY, Vol. 28, No. 2, April 2006).

Euroopan unionin neuvosto

**VIDEONEUVOTTELUT OSANA EUROOPAN
SÄHKÖISTÄ OIKEUTTA**

**KESKEISET SEIKAT VIDEONEUVOTTELUJEN KÄYTÖSTÄ
RAJATYLITTÄVISSÄ OIKEUDENKÄYNNNEISSÄ**

2009 — 38 s. — 10 x 21 cm

ISBN 978-92-824-2512-1

doi:10.2860/38126

QC-78-09-986-FI-C

EU-julkaisujen tilaukset

EU-julkaisuja voi ostaa

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- kirjakaupasta julkaisun nimen, julkaisijan ja/tai ISBN-numeron perusteella
- suoraan myyntiedustajiltamme,

joiden yhteystiedot ovat saatavissa internetistä <http://bookshop.europa.eu> tai faksitse numerosta +352 2929-42758.

Ilmaisjulkaisuja voi tilata

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- Euroopan komission edustustoista tai lähetystöistä,

joiden yhteystiedot ovat saatavissa internetistä <http://ec.europa.eu>, tai faksitse numerosta +352 2929-42758.

■ Julkaisutoimisto

ISBN 978-92-824-2512-1

9 789282 425121